

ПРОГРАМ 45. БРАНКОВОГ КОЛА

9 – 19. септембра 2016.

**Сремски Карловци – Стражилово
Нови Сад**

Парастос Алексију (Бранку) Радичевићу биће одржан на дан Свечаног отварања 45. Бранковог кола, 9. септембра, у 10 часова, у Саборној цркви Светог оца Николаја у Сремским Карловцима. Чинодејствује епископ сремски господин Василије са свештенством карловачким и младим богословима.

Петак, 9. септембар

Карловачка гимназија
11 часова

*ДЕ ПРИГРЛИ, ПЕСМО, МОЈА СНАГО,
ПА ИЗЉУБИ СВЕ МИЛО И ДРАГО...*

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ 45. БРАНКОВОГ КОЛА

Беседа о Бранку Радичевићу:
Радомир Андрић

Песнички дарови:
Ранко Чолаковић, Миљурко
Вукадиновић, Власта Младеновић,
Драгица Стојановић, Милутин Ж.
Павлов, Валентина Милачић,
Радомир Димић и Перица Марков

Музички дарови:
Хор и ансамбл гимназије "Јован
Јовановић Змај" из Новог Сада
под диригентском палицом Јована
Травице, Астина Брачер, оперска
певачица, Стефан Јанчић, пијаниста,
Смиљана Вуков, етно-певачица

Драмски дарови:
Викторија Палфи
Данило Бракочевић

Водитељ:
Татјана Миражић

Режисер:
Милан Плетел

*

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1
19 часова

*СВЕ НА ОВОМ СВЕТУ
ПЕСНИК ОПЕВАТИ МОЖЕ...*

**ТАКО ГОВОРЕ ПЕСНИЦИ
Радомир Андрић**

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1

19,30

СУСРЕТ С ДОБИТНИЦИМА
ПЕЧАТА ВАРОШИ
СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ

Драгица Стојановић
Миљурко Вукадиновић

4

Субота, 10. септембар

Стражилово
Бранков гроб
10 часова

*СВЕ МИ МИЛО НОЈЦА РАСПЛАШИЛА,
ШТО НЕ МОГЛА У ТАМУ ЗАВИЛА...*

Власта Младеновић,
полаже цвеће и пали свећу
на Бранковом гробу

Данило Бракочевић,
казује Бранкову песму
"Кад млидијох умрети"

*
Стражилово
"Бранков чардак"
11 часова

*КЛИКНИ, БРАТЕ, КО ШТО ЧИНИ СОКО,
ИСПИЈ ЧАШУ ДА Т' ЗАСУЗИ ОКО...*

**СВЕЧАНО УРУЧЕЊЕ НАГРАДЕ
"СТРАЖИЛОВО"**

5

Лауреати:
Ранко Чолаковић
Горан Шаула
Јелена Стајић

У част награђених,
Викторија Палфи казује Бранкову
песму "Девојка на студенцу"

*
Стражилово
Бранков споменик
11,30 часова

*ОКО ПЛАМТИ, СРЦЕ ЈАЧЕ БИЈЕ,
КОЈИ ЧАСАК ДА СПОМЕНЕМ ПРИЈЕ...*

ПЕСНИЧКИ МИТИНГ

Стеван Тонтић, Власта Младеновић,
Милена Северовић, Добривој Вујин,
Саша Нишавић, Дамир Малешев,
Валентина Милачић, Горан
Лабудовић Шарло, Иван Лаловић,
Весна Егерић, Иван Деспотовић,
Лидија Ђого, Чедомир Љубичић,
Мира Грк, Марко Ковачевић, Иван
Сокоч, Мићо Савановић, Стела
Манасијевић, Димитрије Панфилов,

6

Андреа Беата Бицок, Виктор Радун,
Јелена Милошев, Марина Војиновић,
Мирко Димић, Наташа Живковић,
Јулија Капорњаи и Марија Пргомеља

*

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1
19 часова

*СТРАЖИЛО, ДИВНО СТРАЖИЛОВО,
ЈА САМ ТЕБЕ У ЗВЕЗДИЦЕ КОВО...*

СУСРЕТ СА НОВИМ
ДОБИТНИЦИМА
НАГРАДЕ "СТРАЖИЛОВО"

Ранко Чолаковић
Горан Шаула
Јелена Стајић

19,30

ПЕСНИЧКО НАТПЕВАВАЊЕ
Радован Влаховић
Милан Ракуљ

7

Недеља, 11. септембар

Сремски Карловци
"Четири лава"
Трг Бранка Радичевића 4
11 часова

**НАПЛЕТЕНО
НАВЕЗЕНО...**

29. ПЕСНИЧКИ ТУРНИР У ШАХУ

Поводом сусрета с Бранком, у Земуну 2.
априла 1849. године, Јован Ђорђевић је о
Радичевићу записао: "Шаха је играо врло
вешто и врло је брзо покретао фигуре."

Петар Лазић, Радомир Мићуновић,
Горан Бабић, Стеван Тонтић,
Слободан Терзић, Милан Плетел,
Марија Стојановић, Желидраг
Никчевић, Милан Михајловић, Ранко
Гузина, Зоран Миладиновић, Горан
Милићевић, Љубиша Стојилковић,
Милета Цицовић, Димитрије
Панфилов и Владислав Радаковић

Судија: **Жељко Медар**

8

Понедељак, 12. септембар

Гимназија "Исидора Секулић"
Нови Сад
11 часова

Историја Бранковог кола

*ПРОСТОР ЈЕ САМО ВРЕМЕ
НА ДРУГИ НАЧИН ВИДЉИВО*

Иван В. Лалић

Сећање на песника, добитника
"Статуете Бранковог кола" за укупно
дело и свечану беседу прочитану на
25. Бранковом колу 1995. године.

Учествују:

Дамир Малешев, Милица Ћетковић,
Војислав Ћетковић, Тања Тубић и
Марко Митровић

9

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1
19 часова

ТЕАТАР ПОЕЗИЈЕ

Весна Парун

*ТИ КОЈА ИМАШ РУКЕ
НЕВИНИЈЕ ОД МОЈИХ...*

Мирјана Вукојчић говори поезију и предочава своју преписку са Весном Парун, фрагменте њених јавних наступа, уз далматинске, српске, македонске, румунске, бугарске и руске песме.

Љиљана Петровић
пева две песме Весне Парун

Уторак, 13. септембар

Карловачка гимназија
Спомен-библиотека
11 часова

ИСТОРИЈА БРАНКОВОГА КОЛА

Чувени ђаци Карловачке гимназије

Борислав Михајловић Михиз

НАКОН ЧЕТВРТ ВЕКА ПРЕМИЈЕРНО
ПРЕДСТАВЉАЊЕ ВИДЕО-СНИМАКА:

Михиз на 20. Бранковом колу 1991. године говори о својим првим књижевним наступима, о запослењу у НИН-у: приповетка "То се тебе не тиче", о сусрету с Крлежом, о Пекићу, о Исидори Секулић, о Толстоју, о кнезу Павлу, о Косовској бици, о хајдук Станку, о Првом светском рату, о војводи Мишићу, о очевима и синовима, о великој моћи књижевности и уметности, о разуму и апокалипси.

Карловачка гимназија
14 часова

*ДА МИ КАКО С ПРАВА ПУТА
ДУША МЛАДА НЕ ЗАЛУТА...*

ХРИШЋАНСКЕ ТЕМЕ

О души

Говоре:

Владета Јеротић

Јеромонах Клеопа Стефановић

Среда, 14. септембар

Гимназија "Јован Јовановић Змај"
Нови Сад
11 часова

СЕЋАЊЕ

*Неазборавни ђаци
Змај Јовине гимназије*

Богдан Винокић

Постхумно уручење "Велике повеље
Бранковог кола" за Богдана
Винокића, председника Бранковог
кола од 1983. до 1988.

Учествују:
Љиљана Петровић, Мирјана Брковић
и Бошко Петров

*

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1
19 часова

13

Лауреат међународне награде "Бранко Радичевић" за 2015.

НОВЕ КЊИГЕ БРАНКОВОГ КОЛА
"Славуј и тестера"
Енес Кишевић

*ЗЕФИРИМ И МИРИМ СВУД ПО СТРАЖИЛОВУ
ФРУШКА ГОРА ДИШЕ У СВАКОМ МОМ СЛОВУ*

Модератор:
Марија Слобода

14

Четвртак, 15. септембар

Карловачка гимназија
Спомен-библиотека
11 часова

*ТА ИМА НАС НА 'ИЈАДЕ,
АЛ БРОЈИТИ НЕМАМ КАДЕ...*

СА МЛАДИМ ДОБИТНИЦИМА
"БРАНКОВЕ НАГРАДЕ
МАТИЦЕ СРПСКЕ"
Ирена Плаовић, Николина Тутуш,
Настасја Чичић, Давор Арнаут,
Катарина Пантовић и Светлана Савић

*

Музеј Војводине
Дунавска 35
Нови Сад
19 часова

ВЕЧЕ НЕМАТЕРИЈАЛНОГ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА СРБА

ТАМБУРИЦА ТРОЖИЦА
Говори и пева:
Рајко Кнежевић Брајић

15

19,30 часова

*ОЈ, ДЈЕВОЈКО, БИНЂО МОЈА,
БИНЂАЛА ТЕ МАЈКА ТВОЈА...*

П(Ј)ЕВАНЕ П(Ј)ЕСМЕ СРБА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Предавач:
Дејан Томић

Певачи:
Александра Падров
Миша Близанац
Славко Нашигаћин

Хармоника:
Радован Марић

16

Петак, 16. септембар

Основна школа "23. октобар"
Сремски Карловци
11 часова

*АЛ СЕ НЕБО ОСМЕ`ИВА
АЛ СЕ РЕКА ПЛАВИ...*

СУСРЕТ С ПЕСНИКОМ ЗА ДЕЦУ
Тодор Бјелкић

*

Градска библиотека
Нови Сад
Дунавска 1

19 часова

Песничка радионица

ЧАС КРЕАТИВНОГ ПИСАЊА

*Студенти-песници Филозофског
факултета у Новом Саду:*

Стефан Басарић, Петар Вучковић,
Фата Егановић, Јелена Икодиновић,

17

Душан Карабасил, Јованка Кнежевић,
Урош Костић, Растко Лончар и
Андреј Симикић

Уводна реч:
Иван Негришорац

18

Субота, 17. септембар

Карловачка гимназија
Свечана сала
10 часова

Одласком из Сремских Карловаца, Алексије
(Бранко) Радичевић од 1841-1843. године у
Темишвару учи мудрољубије - филозофију.

ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ

НАУКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

Јован Аранђеловић, Милош
Арсенијевић, Слободан Антонијевић,
Зоран Аврамовић, Јован Бабић,
Машан Богдановски, Миленко
Бодин, Војислав Божичковић, Борис
Братина, Радомир
Виденовић, Миланко Говедарица,
Слободан Дивјак, Александар
Дамјановић, Зоран Димић, Радомир
Ђорђевић, Драго Ђурић, Драган
Жунић, Мирослав Ивановић, Андреј
Јандрић, Раде Калик, Вишња
Кнежевић, Мишо Кулић, Слободан
Кањевац, Живан Лазовић, Саво
Лаушевић, Слободан Перовић,

Александар Петровић, Јадранка
Пешти, Бранкица Поповић, Уна
Поповић, Душко Прелевић,
Драган Проле, Горан Ружић, Горан
Рујевић, Дамир Смиљанић,
Александар Стевановић, Милорад
Ступар, Никола Танасковић, Ненад
Цекић, Богољуб Шијаковић, Стојан
Шљука

16 часова

**ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ
НАУКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ
(Друга сесија)**

Недеља, 18. септембар

Карловачка гимназија
10 часова

**ФИЛОЗОФСКИ СИМПОЗИЈУМ
НАУКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ
(Завршна сесија)**

Понедељак, 19. септембар

Карловачка гимназија
11 часова

*ДЕТЕ МАЛО – ГОЛУШАВО ТИЧЕ,
ДОЂЕ ТИЧЕ ПА СЕ ТУ НАВИЧЕ...*

СВЕЧАНО ЗАТВАРАЊЕ 45. БРАНКОВОГ КОЛА

Историја Бранковог кола:

Пре четврт века – снимак наступа
Љиљане Петровић на 20. Бранковом
колу 6. септембра 1991. године

**Свечано уручење
"Велике повеље Бранковог кола"
Љиљани Петровић**

Песничка реч:

Стеван Тонтић,
Анђелко Анушић,
Хусеин Дервишевић,
Душан Радак
Дубравка Миленковић

Певана реч:

Хор Карловачке гимназије –
диригент Владимир Павлов,
Агота Виткаи Кучера и Катарина
Поповић

Глумачка реч:

Весна Чипчић и Викторија Палфи

Програм ђака Карловачке гимназије:

Емилија Паламаревић, Тара Лекић,
Франциска Бос и Анастасија Бијелић,
добитница награде за младе песнике
"Десанка Максимовић", 2016.

О БРАНКОВИМ ПЕСМАМА

Песнички првенац Бранка Радичевића штампан је 1847. године у свега триста примерака, за претплатнике чија су се имена налазила на последњим страницама књиге. Највише пренумераната беше из Темишвара, у који је Бранко дошао из Сремских Карловаца 1841. године. У Темишвару Бранко је две године учио "мудрољубије" (филозофију). Кад су се у Бечу појавиле, Бранкове "Песме" дочекане су на нож, одмах забрањене у Београду. Када је тачно ступила на снагу и колико трајала забрана, не зна се, али у јануару 1848. године забрана више није била на снази. У каталогу двојице књижара, Манојла Стефановића и Николе Пеиновића, на шестој страни, Бранкове песме препоручују се на читање. У библиотеци Матице српске Бранкова поезија ће се појавити тек једанаест година по изласку "Песама" из штампе. Разлози су познати, у сатиричној поеми "Пут", Бранко жестоко напада првог човека Матице српске, Јована Хацића, кога назива "царем свију сова и кукавица". Оштар напад на заговорнике славјаносербске књижевности и језика зањихао је тадашњу ионако усијану атмосферу пред револуцију 1848. године.

О Бранковој поезији, која не наилази на симпатије Јована Стерије Поповића, Светозара Милетића, Људевита Штура и других, већ бива жестоко нападнута и потцењена, Ђура Даничић каже: "Ја мислим да до данас није ниједан учени Србин овако пјевао као овај Радичевић." А затим додаје: "Истина, још их је мало, врло мало, који овако мисле и раде као овај

Радичевић, али не бој се мало стадо, јер би воља оца небескога да ти да царство".

Песник неокласициста, Јован Стерија Поповић, не прихвата њему туђ и нејасан свет романтичарске поезије: "Поезија детињасте несташности, непокривене похотљивости, неразборите самопоузданости, бестидне грубости, крајњег незнањства о људима и стварима." Овом препотентном удару на Бранкову поезију, као и сличним нападима Светозара Милетића, одговара Јован Ђорђевић, иначе добар Милетићев пријашин: "Ви нисте разумели племениту резигнацију певца, који упркос свим хулама и мракоборцима, свим мржњама и гоњењима, изложен за истину слободу и правду, у крваву борбу ступио...".

У Загребу, Станко Враз је, такође, са симпатијама попрадио Бранкове песме, хвалећи његов "поетични дух" и "чист, тачан народни језик". Бранко је 1847. године послао Вразу осамдесет својих књига да их овај "распача у Хрватској".

После Бранкове смрти, Јаков Игњатовић 1857 године пише: "Читајући Бранкове лиричне песме, сваки је увидети могао да тек са својим сопственим чувством и кројем може Србин у песничкој струци што савршеније произвести. У њему је дух српски као Феникс васкресао. Младеш српска, његовом лиром одушевљена, на њега се угледала". Он истиче да српска критика "није ни приправна била за достојно примљење једног Бранка". Као сваки прави песник, Бранко је трпео жестоке ударце, имао је приправан одговор Људевиту Штуру.

Бранко Радичевић је, дакле, песник промене и иновантних решења, весник будућих

токова српске поезије. Певао је један и пре Бранка на приближно сличан начин. Но, да ли је то било то? Милош Црњански примећује да је у карловачком миљеу изникао и пре Бранка њему сродан песник, касније свештеник, Васа Живковић: "Видите ли, како с грозних винограда, силази пред гомилом раздраганих ђака, свештеник, претеча, чије су толике песме носиле *пролеће*, и који, срушен од угушеног бола, пред крстом, још има моћи и отмености да напише најлепшу реченицу тога доба: из туге се радост рађа. *За њим је дошао Бранко.*"

И збиља, у Живковићевим катренима има народне лире: "У сну срећан љубих милу,/ Љубих страсно дојке њене./ На чистом јој лежах крилу,/ нагрлих се драге жене." Или: "Ти плавиш, зоро златна,/ Твој сјајни блиста зрак,/ Сви срећни тебе славе, – / Ја љубим гроба мрак." И у једном и у другом катрену имамо бранковске мотиве, у првом – еротски приказ, у другом – симбиозу пантеистичког и хтонског осећања света. Међутим, Живковићевој поезији недостаје аура апсолутног талента, оригинални печат игре језиком, моћ да се искује нова слика са синестезијским ударима и никад виђееном температуром српске лексике.

Живковићева поезија има подоста гобленског, очекиваног и дидактичног, мимо светлосних замаха песничког маштаријума, изван прекогнитивне основице која поезију чини делатном силом, надвременом лепотом, *дивним чудом* људског духа. Јесу то лепо увезани катрени, али предвидивих значења, недостаје им онај стражиловски видовити ерос, нема ту бранковског момачког шарма и олујног бруја стихова што се уливају један у други као

поток у реку, она у море. Све је скоцкано у оквир рационалног, у пријатан штимунг белканта. Наспрам славјаносербске званичне књижевности са јаком утврдом, пре свега у Матици српској, ипак појава Васе Живковића имала је своју мисију и значај у периоду од 1838. до 1847. године, када је утицао на процват младе српске лирике.

Васа Живковић је писао епиграме и оде, у народу је остала његова попевка "Радо иде Србин у војнике", као и песма "Рани јади", коју и данас можемо чути уз тамбураше у кафанама, која почиње чувеним стиховима: "Ах, кад тебе љубит не смем, другу љубит нећу ја". И још доста песама – као народне. Живковић се, дакле, није поезијом бавио судбински, већ на махове, успут – "кад ми је срце у пријатним тренуцима или у црним неприликама само од себе певало".

С друге стране, Бранка је као песника стреловито озрачио бечки контекст, друговање с Даничићем, Мином и Вуком, са младим интелектуалцима из свих наших и словенских крајева. Он је отишао у свет за разлику од Васе Живковића, који се већим делом живота везао за пречански амбијент. Васа Живковић је завршавао шести разред Карловачке гимназије када је Бранко уписао први. Ту је преводио Шилера и Гетеа, учио шта је лирски стих и тако дошао до употребе народног језика у поезији. Учио је тзв. филозофију у Сегедину, где се знало "наћи и по 200 српских ђака". Студирао је права у Пешти и Пожуну (Братислави), али се вратио у родно Панчево, оженио (Ленка умрла у четрдесетој години) и до краја живео у том месту. Као код Дучића и Шантића, мада не дословно; први је отишао у Европу из Мостара

и задржао се, а други остао у патријархалном миљеу Неретве.

Бранко Радичевић је рођени песник. Лаза Костић Бранкову јектичку врућицу мери дOMETИМА најбољих песама. Попут медицинског научника, доказује да се при "туберкулозној" температури пише најбоља поезија. Много година касније, Данило Киш је рекао: "Болест, знате, може да истанча слух и да доведе таленат до савршенства, јер у питању је заправо неки поремећај сензибилитета, који даје најчудније резултате."

Бранков је "језик као суза, чист" (Даничић), народни, српски, са плодовима који надилазе Вукове замисли о употреби језика у књижевности. Одатле извире оно запажање Милана Кашанина: "Он је Вука познавао, но Вук њега није". Од отприлике четири хиљаде речи колико их има у Бранковој поезији, око две стотине се не налази у Вуковом "Рјечнику". То јасно говори о вулканском таленту младог песника, који на нов начин открива чари и богатство српскога језика. Вук то делимично види и не стиже до краја да се позабави лирским талентом Бранка Радичевића.

Петар Петровић Његош је, пак, о Бранку надахнуто рекао: "Бранко је приличан пролећњему лептиру који лети са цвијета на цвијет: он на запуштеној српској ливади ради." Бранко и Његош су се узајамно веома уважавали. То исказују песмама које су један другоме посветили. Ова јединствена песничка преписка говори о узајамном поштовању и братској љубави двојице младих песника, који ће се, потом, сусрести у Бечу 1851. године. Обојица лепо и наочити, и стасом и душом, али већ начети неизлечивим болестима.

Љубомир Ненадовић се сећа: "Између осталих долазио је и Бранко, кога сам пређашњих година познавао. Болешљив, зловољан и врло невесео." И трећи у друштву с њим једне прилике, Људевит Штур, беше млад човек изразите красоте и појаве, духовног светла и сјаја. Са Штуром, рекосмо, Бранко није имао најсрећнији контакт, разишли су се у схватању поезије поводом Бранкове друге књиге. На Штуров напад, Даничић је записао да овај мисли "да Бајрони с неба падају", јер је поредио Бранкову књигу са Бајроновим делом.

Живот и лирика Бранка Радичевића и даље јесу интригантни и нови. Ништа се поводом овога песника не може подразумевати. Његов кратки век, управо, јесте експлозија једне судбине чије факте и просјаје и дан-данас сабирамо и осећамо. У Бечу учи право за које, у једном писму оцу, каже: "Драги татице... учење ме права баш незадовољним чини; кад помислим још три године згрозим се". Већ болесном песнику, 1851. године, кнез Михаило даје стипендију да учи медицину, узалуд. Бранко изјављује да жели да оде на Косово да напише "епос". Жеља му се не остварује, као ни намера да оде у Италију и научи сликање. Приликом преноса Бранкових костију из Беча на Стражилово, 1883. године, једно Бранково "вито ребро" није сахрањено по други пут. Налази се и данас код "скривеног поштоваоца Бранка".

Каква је то поезија Бранка Радичевића? Она синтетише народне песме, естетику класицизма и манифестну снагу романтизма. "Нема један Бранко, него их има тројица", открио је Милан Кашанин у изврсном есеју "Између орла и вука". Бранко је написао свега педесет четири

лирске и седам епских песама, те два одломка епских песама. Остало је двадесет осам писама и један одговор на критику. До данас је састављено преко деведесет музичких композиција на Бранкове стихове. Ако бисмо, претенциозно, потражили две речи у које би, иницијално, легао сав његов песнички свет, онда су то: *здраво* и *збогом*. Семантички кругови ових речи обухватају лице и "наличје" Бранкове лирике. Први аспект оличен је у здравим и ведрим тренуцима, а други у тмулим и трагичним стањима. У речи *здраво* садржан је дионизијски доживљај света, сав у циктавој јарости и сјају, киптећој сили ероса. Реч *збогом*, пак, носи химеричну опомену, тешку, до депресивних дубина, меланхолију, таму болести, хтонски наговештај и потом саму смрт.

Славећи живот, песник пева: "Ој, изворе, здраво, здраво.../ Здраво и ти момо туди". Али, одмах додаје: "Збогом доле, збогом мирисаве... Збогом и ви по њима извори/ Веља сласти када жеца мори". Удивљен лепотом постојања, разрогачених и пламтећих зеница, Радичевић опева пантеистички сјај света: "Дивно гора листа", "Леп је дана огрејак", "А уз мирис ветрићи уздишу", "Сунце сјаје, лице отсјајује/ Сукња с' дигла, нона провирује", "Она бежи – за њом с' вини/ Љубни брате, пипни, штини".

А онда, попут винског пехара, златан осмерачки катрен који блиста генијално развијеном еротском сликом: "Ал' у твоји недри туде/ Окле снега до две груде?/ Чудо, селе, дивно чудо./ Ала би се млађан грудо". Свему овоме, опет, противтежа: "Сам ту самцит на свету широком", "О зоро моја, зоро без осванка", "Збогом песме, збогом коло", "Збогом горе, места моја слатка".

Затим, елегично зазивање краја: "Лисје жути веће по дрвећу/ Лисје жуто доле веће пада/ Зеленога ја више никада/ Видет нећу". А онда, реквијемски врхунац: "Збогом житку, мој прелепи санче/ Збогом зоро, збогом бели данче./ Збогом свете, некадањи рају/ Ја сад другом морам ићи крају".

Здраво и *збогом* јесу зглобни замајци Бранкове лирске поезије. Раскршћа где се учетворују спознаје. Ту се сустичу и преливају дан и ноћ, живот и смрт. Има ли шта прече у поезији? Приговори да су то прежвакане "вечите теме" не стоје, нема им места у доживљају света какав је Бранков. У великој поезији тако мора бити, песник се грли са вечним питањима света. Улог је велик, али другачије не може, све друго симпатичне су игрице и цаке, штосеви и трикови, који могу бити занимљива решења на плану језика као материјала, али даље – не допире, нема надљубавне супстанце речи.

Озрцаљен музиком дисања младе крви, Радичевић на највиши трон подиже дионизијске ритуале, девојке и јуначки понос: "Браћо мила, здраво, здраво./ Вина доста – то је право./ И момицу белу, једру./ И пламени мач о бедру".

Али: "Одох, браћо, збогом мени сада/ Збогом браћо, можда за свакада". Ако бисмо тражили стихове у којима су "на малом простору" видљиве, а неисписане, речи *здраво* и *збогом*, онда су то: "Ао, данче, ала си ми бео./ Још би' дуго гледати те 'тео" и "Надо моја, ниси ваљда пена".

Бранкова поезија је неотопљена пахуља, вечна роса српског језика, но и силни хук, олуја нових речи кроз нетакнуте пределе песме. Она је "осмејак" и "жеца", "цветак" и "врлетак". Кроз лавиринте амбивалентног света, Бранко се

уткива у златну струну духовног, религиозног осећања. Захваљујући Богу на чудесима, на "сунашцу умиљатом" и "силног грома буци", он каже: "Осим другог овде свега/ Мене створи из ничега". Молитвено вапећи, додаје: "Да ми како с права пута/ Душа млада не залута".

Зазив "туге и опомене" доноси више од пуког значења. Није то само назив једне значајне дуже Бранкове песме. Он указује на свевремени Бранков поглед. У једном писму Даничићу, из Руме 1848. године, обавештавајући га о добијеним биткама "с Маџарима", проналазимо и реченицу: "Само смо код Футога и код Вршца (пре осам недеља) два мала боја изгубили, један лудошћу, други издајом." Лудост и издаја, две менталитетске карактеристике које умногоме одређују српски етнос, отварају кругове важних мотива српске поезије, народне и уметничке. "Туга и опомена" – "лудост и издаја"!

Не доживевши ни пуних тридесет година, Радичевић је показао да песнички таленат има надвременску меру, и да ничим нису омеђени домети таквога дара. Бранкова се поезија пресијава у новим семантичким круговима, на таласима озонски чистог језика и доживљаја.

Н. Грујичић

45. БРАНКОВО КОЛО ПОМОГЛИ:
Град Нови Сад
Покрајински секретаријат аутономне
покрајине Војводине за културу
Министарство културе Републике Србије
Општина Сремски Карловци

ДОНАТОРИ:
Телеком Србија
Рода
Рибарство – Бачки Јарак

МЕДИЈСКИ СПОНЗОР - РТВ

Каталог 45. Бранковог кола

За издавача: Ненад Грујичић

Уредник: Марија Слобода

Ликовно-техничка опрема: Барцал Норберт

Коректор: Нада Урошевић

www.brankovokolo.org

br.kolo@eunet.rs